

The Example of Estonia / Magdalena Raftowicz-Filipkiewicz // Quarterly Journal of Economics and Economic Policy. — 2012. — Vol. 7, Issue 4. — P. 49–59.

12. Анхольт С. Бренд Америка / Саймон Анхольт, Джереми Хильдрет. — М.: Добрая книга, 2010. — 232 с.

13. Definition of public relations in Oxford Dictionaries (British & World English) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://oxforddictionaries.com/definition/english/public-relations> (переглянуто 25 травня 2013 р.)

14. Блэк С. Паблик рилейшнз. Что это такое? / С. Блэк. — М.: Агентство печати Новости, 1989. — 239 с.

15. Zahran G. From hegemony to soft power: Implications of a conceptual change / Geraldo Zahran, Leonardo Ramos // Soft Power and US Foreign Policy: Theoretical, historical and contemporary perspectives / Ed. by Inderjeet Parmar and Michael Cox. — N.Y.: Routledge, 2010. — P. 12–31.

УДК 327:339.92(477+061.1:4+5)

Є. Б. Тихомирова

СУБ'ЄКТНО-ПРЕДМЕТНЕ ПОЛЕ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА СНД

(Тихомирова Євгенія Борисівна – завідувач кафедри міжнародної інформації СНУ імені Лесі Українки, доктор політичних наук, професор).

Проаналізовано суб'єктно-предметне поле нормативно-правового забезпечення інформаційної підтримки транскордонного співробітництва України з країнами СНД. Автор доводить, що в умовах відсутності спеціальних нормативно-правових актів, що мають регулювати інформаційний напрямок транскордонного співробітництва країн СНД, важливим чинником його успішного здійснення є нормативно-правові акти, що визначають принципи та особливості інформаційно-комунікаційних відносин у рамках країн Співдружності.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні відносини, нормативно-правове забезпечення, транскордонне співробітництво, СНД, Україна.

Є. Б. Тихомирова Субъектно-предметное поле информационного законодательства СНГ. Проанализировано субъекты и предметное поле нормативно-правового обеспечения информационной поддержки трансграничного сотрудничества Украины со странами СНГ. Автор доказывает, что при отсутствии специальных нормативно-правовых актов для регулирования информационного аспекта трансграничного сотрудничества стран СНГ, важным фактором его успешного осуществления есть нормативно-правовые акты, которые определяют принципы и особенности информационно-коммуникационных отношений в рамках стран Содружества.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные отношения, нормативно-правовое обеспечение, трансграничное сотрудничество, СНГ, Украина.

Є. В. Тыхомырова Subject-substantive field of information legislation of the CIS. Analyzed subject and substantive field of legal support information cross-border cooperation between Ukraine and the CIS countries. The author argues that in the absence of specific regulations that should govern the direction of cross-border information of CIS cooperation, an important factor in its success has regulations that define the principles and features of information and communication relations within the Commonwealth.

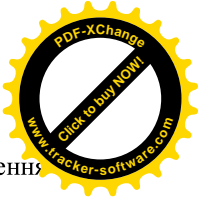
Keywords: information and communication relations, regulatory support, cross-border cooperation, the CIS, Ukraine.

Постановка наукової проблеми та її значення. Актуальність дослідження обумовлена, по-перше, інтенсивним розвитком транскордонного співробітництва України, яке потребує ефективного і оптимального нормативно-правового забезпечення загалом і, зокрема у сфері інформаційної взаємодії. Ми погоджуємося з думкою дослідників, що підкреслюють – «інформаційне забезпечення і його належне регулювання правом є передумовою успішного розвитку інтеграційних процесів країн СНД, їх зближення на взаємовигідній основі» [7].

По-друге, з країнами СНД Україну пов'язує багатовікове існування в рамках одної держави, що обумовило виникнення спільного інформаційно-культурного простору, яке потребує нормативно-правового регулювання не лише на рівні окремих держав, але і у рамках міждержавного співробітництва.

Аналіз останніх досліджень. Науковці країн СНД вивчають різні аспекти нормативно-правового забезпечення інформаційної підтримки транскордонного співробітництва у рамках Співдружності важливість інформаційного законодавства СНД [1], проблеми забезпечення транспарентності в інформаційному просторі Співдружності [6], правові та організаційні аспекти формування єдиного інформаційного простору цих країн [8], особливості забезпечення інформаційної взаємодії у прикордонних регіонах пострадянського простору [13], специфіку поширення інформаційно-комунікаційних технологій в регіоні СНД [14], правові засади довіри учасників транскордонного обміну електронними документами [16], еволюцію інформаційної політики СНД та її перспективи у майбутньому [19], створення і функціонування тут конкретних інформаційних систем [22] та ін.

Інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва є мало вивченою проблемою, що певною мірою пов'язано з недостатнім інформаційним забезпеченням цих процесів. Нагадаємо у цьому контексті дотепний вислів Н. Вінера: «кількість інформації у системі є мірою її організованості» [4, с. 56]. Чим більш інформаційне забезпеченою буде транскордонна система, тим більш організованою, а отже і ефективною вона буде. Погоджуємося з думкою Ю. Вдовенка, який зазначає, що, незважаючи на зростання з кожним роком кількості заходів у межах транскордонного співробітництва, інформаційний супровід і сьогодні невисокий [3]. Ця оцінка може стосуватися і інших прикордонних регіонів України.

Метою нашого дослідження є аналіз інформаційної складової нормативно-правового забезпечення співробітництва України з країнами СНД.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. На думку вітчизняного економіста Є. Матвеева, інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва можна трактувати як стимулювання інформаційного обміну між його суб'єктами [15]. Певною мірою це так. Однак таке визначення фактично звертає увагу на результат або мету інформаційного забезпечення, залишаючи поза увагою його сутність.

В умовах відсутності спеціальних нормативно-правових актів, що мають регулювати інформаційний напрямок транскордонного співробітництва країн СНД, важливим чинником його успішного здійснення є нормативно-правові акти, що визначають принципи та особливості інформаційно-комунікаційних відносин у рамках країн Співдружності.

Російський правознавець Т. Закупень запропонувала визначення інформаційного забезпечення взаємодії країн СНД з позиції юридичного підходу. Вона пропонує його розглядати як *цілісну функціонально-правову систему*, що забезпечує різноманітні інформаційні потреби основних міждержавних інститутів та структурних підрозділів співтовариства на трьох рівнях – функціональному, територіальному, галузевому. Дослідниця виокремила три аспекти інформаційного забезпечення міждержавної інтеграції СНД.

По-перше, сукупність інформаційних потоків, засобів, масивів усередині органів міждержавного співробітництва співтовариства, між органами міждержавного співробітництва співтовариства й об'єктами управління й зовнішнім інформаційним середовищем.

По-друге, управлінсько-організаційну діяльність структурних підрозділів органів міждержавного співробітництва різних рівнів, спрямовану на збір і аналіз інформації з метою перетворення її у форми, зручні для вироблення й прийняття якісних управлінських рішень з інтеграційної взаємодії країн співтовариства в рамках усього міждержавного простору.

По-третє, правовий засіб міждержавного регулювання і управлінського впливу інтеграційних структур міждержавного об'єднання на об'єкти управління й зовнішнє середовище з метою надання їм нових якісних характеристик, відповідних до цілей і завдань міждержавного співробітництва.

По-четверте, інформаційний механізм реалізації органами інтеграції співтовариства їх управлінських цілей у рамках формування не тільки єдиного інформаційного простору країн-членів співтовариства, але й світового інформаційного простору загалом [7].

Дослідниця справедливо стверджує, що інформаційне законодавство країн СНД може бути презентовано спеціальними нормативними правовими актами цій галузі, нормативними правовими актами різних видів і тематики, що містять окремі норми права в інформаційній сфері [7]. Саме тому воно із самого початку вимагало розробки нормативно-правових актів на загальному і спеціальних рівнях.

Спробуємо систематизувати спеціальні інформаційно-комунікаційні нормативно-правові акти СНД відповідно до їхніх суб'єктно-предметних особливостей [9].

1. Акти, що прийняті структурами **Співдружності**. Вже у 1992 р. було прийняті цілу низку документів, що стосувалися різних аспектів інформаційного забезпечення співпраці держав-учасниць СНД. До кінця 90-х років була прийнята ціла низка нормативно-правових актів, що конкретизували попередні або поглиблювали їх.

- Першими концептуальними документами, в яких було виражено прагнення СНД до *забезпечення оперативного обміну повною і об'єктивною інформацією*, стали Угоди про співробітництво в області інформації (1992), про обмін економічною інформацією (1992), про міждержавний обмін науково-технічною інформацією. Потім були підписані Рішення про підготовку проекту Угоди про інформаційне забезпечення виконання багатосторонніх угод (1993). Ціла низка актів була присвячена питанням регламентації діяльності у ключових сферах співробітництва, зокрема обміну інформацією в галузі зовнішньоекономічної діяльності (1993), обміну правовою інформацією (1994), принципам і формам взаємодії держав-учасниць СНД у галузі використання архівної інформації (1999). З часом документи стали набувати нових нормативно-правових форм, зокрема були підписані Концепція співробітництва держав – учасників Співдружності Незалежних Держав у сфері забезпечення інформаційної безпеки та Комплексний план заходів щодо реалізації Концепції співробітництва держав учасників СНД у сфері забезпечення інформаційної безпеки на період з 2008 по 2010 рік (2008), Стратегія співробітництва держав-учасниць СНД у сфері інформатизації й План дій по її реалізації на період до 2010 року (2006), Концепції науково-інформаційного забезпечення програм і проектів держав СНД в інноваційній сфері (2009) та формування інформаційно-бібліотечного простору на базі прикордонних бібліотек держав-учасників СНД (2009). Одним з останніх документів концептуального змісту стала «Стратегія співробітництва держав – учасників СНД у побудові й розвитку інформаційного суспільства» і План дій по її реалізації на період до 2015 року (2012).

- У 1995 р. вперше на нормативно-правовому рівні було поставлено питання про створення *єдиного інформаційного простору СНД* та прийнято низку документів щодо реалізації цієї ідеї у практичній діяльності країн СНД – Рішення про проведення погодженої політики по формуванню єдиного інформаційного простору СНД (1995), Угода про створення ради керівників державних інформаційних агентств співдружності незалежних держав 03.11.1995, Рішення про розробку проекту Концепції формування інформаційного простору Співдружності Незалежних Держав (1995) та пізніше сама Концепція формування інформаційного простору

СНД (1996), Перспективний план підготовки документів і заходів з реалізації концепції формування інформаційного простору СНД (1998), Постанова МПА СНД про подальший розвиток міжпарламентського інформаційного обміну (1998), Концепція інформаційної безпеки держав-учасниць СНД у військовій сфері (1999), Угода про співробітництво у формуванні інформаційних ресурсів і систем, реалізації спільних програм держав – учасників Співдружності Незалежних Держав у сфері інформатизації (1999).

- На створення інформаційно-комунікаційної інфраструктури СНД були спрямовані Протокол «Про Міжпарламентську інформаційно-довідкову службу», Тимчасове положення «Про Міжпарламентську інформаційно-довідкову службу держав-учасниць СНД» (1992), Постанова Міжпарламентської Асамблеї (МПА) СНД «Про організацію роботи міжпарламентської інформаційно-довідкової служби» (1993), Рішення про Міждержавну телерадіокомпанію (1992), Проект багатofункціональної телерадіомовної супутникової системи «Мир» для держав-учасників СНД (1994), про використання технології «ТВ-Інформ» (1995), про основні принципи взаємодії з інформаційним агентством «Інтерфакс» (1997), про невідкладні заходи з розвитку Міждержавної телерадіокомпанії «Мир» (1997), Угода про співробітництво держав-учасниць СНД у галузі періодичних видань (1999), Угода про обмін матеріалами національних інформаційних агентств держав-учасниць СНД (2003), Конвенція о статусі кореспондента, що представляє засіб масової інформації держави-учасника СНД в інших державах Співдружності (2004), Угода про співробітництво в галузі книговидавництва, книгорозповсюдження й поліграфії (2004), Угода про створення інформаційної інфраструктури інноваційної діяльності у формі розподіленої інформаційної системи й порталу СНД «Інформація для інноваційної діяльності держав-учасниць СНД» (2011), Концепція інформаційного телеканалу «Мир 24» на базі Міждержавної телерадіокомпанії «Мир» (2012), Рішення про Положення про Міждержавну науково-інформаційну систему «Радіонавігація» і Типовим положенні про Національний науково-інформаційний центр (2013).

- Рішення про надання Російському університету дружби народів статусу базової організації держав-учасниць СНД у галузі інформаційного забезпечення освітніх систем країн СНД (2005) [17], внесені зміни (2009).

- Документи, що стосувалися окремих галузей взаємодії, у першу чергу зачіпали *інформаційну взаємодію на рівні спецслужб* – Угоди про взаємини міністерств внутрішніх справ у сфері обміну інформацією (1992), про організацію інформаційної взаємодії в Об'єднаних Збройних Силах СНД і Збройних Силах держав-учасниць (1992), Концепція міждержавної підсистеми інформаційного обміну між органами внутрішніх справ держав-учасників СНД (1999), Угоди про інформаційне забезпечення військового співробітництва держав-учасниць СНД (2004) та про обмін інформацією в сфері боротьби зі злочинністю (2009).

- Протягом всього існування СНД здійснювалася робота щодо вироблення нормативно-правової бази *інформаційного забезпечення погранвійськ*, що є важливим чинником розвитку транскордонного співробітництва. Серед цих документів можна назвати Угоди про інформаційне забезпечення системи управління й захисту секретів прикордонних військ, про порядок фінансування робіт зі створення міждержавної підсистеми інформаційного обміну між прикордонними військами держав-учасниць співдружності незалежних держав (АСІО-ПВ СНД) (1997), про правовий режим інформаційних ресурсів прикордонних військ держав-учасниць СНД (1998) та Концепцію міждержавної підсистеми інформаційного обміну між прикордонними військами держав-учасниць СНД (1996).

- Наприкінці 90-х років особлива увага стала приділятися і проблемам інформування з питань екології, зокрема було прийнято Рішення про Концепцію створення Геоінформаційної системи СНД (1998), Угода про інформаційне співробітництво в галузі екології й охорони навколишнього природного середовища (1998).

- З метою уніфікації національного інформаційного законодавства структурами СНД було запропоновано для країн-учасниць низку модельних законів щодо врегулювання інформаційної сфери національних суспільств, зокрема «Про принципи регулювання інформаційних відносин у державах-учасницях Міжпарламентської асамблеї» (1993), «Про засоби масової інформації» (1996), «Про доступ до екологічної інформації» (1997), «Про транскордонне супутникове телевізійне і радіовіщання і міжнародний супутниковий інформаційний обмін» (1998), «Про науково-технічну інформацію» (2000), «Про міжнародний інформаційний обмін» (2002), «Про телекомунікації» (2003), «Про право на доступ до інформації» (2004), Постанова МПА СНД про гармонізацію законодавства державах-учасниць СНД у галузі інформатизації і зв'язку (2005), «Про модельний Інформаційний кодекс для держав – учасників СНД (частина перша)» (2008), «Про меценатство та спонсорство» (2008), «Про основи регулювання Інтернету» (2011).

- На початку ХХІ століття структури СНД почали приділяти особливу увагу регламентації інформаційних відносин, які стосуються ринку товарів і послуг. До нормативно-правових актів цього напрямку можна віднести Угоду про розвиток виставково-ярмаркової діяльності в СНД (1995), Міждержавну програму створення мережі інформаційно-маркетингових центрів для просування товарів і послуг на національні ринки держав-учасниць СНД на період до 2005 року (2001), Угоду про співробітництво держав-учасників СНД у сфері регулювання рекламної діяльності (2003), Рішення про хід виконання Міждержавної програми створення мережі інформаційно-маркетингових центрів для просування товарів і послуг на національні ринки держав-учасниць СНД (2007), Положення про Міждержавну раду по виставково-ярмарковій й конгресній діяльності СНД (2008).

2. Другу групу спеціальних правових актів СНД інформаційно-комунікаційного спрямування складають документи, що підписані *на міждержавному рівні* на двосторонній або багатосторонній основі [2]. Прикладом таких актів можуть бути Соглашение между Россией и Беларусью о сотрудничестве в области печати, Соглашение между Казахстаном и Россией о сотрудничестве в области информации, Соглашение между Кыргызстаном и Россией о сотрудничестве в области информации, Соглашение между Казахстаном и Беларусью о сотрудничестве в области печати и информации, Соглашение между Кыргызстаном и Украиной о сотрудничестве в области информации, Соглашение между Россией и Таджикистаном о сотрудничестве в области информации.

На багатосторонній основі було підписано угоди про співробітництво у поширенні масової інформації (2002) між урядами Білорусі, Казахстану, Киргизької Республіки, Російської Федерації й Таджикистану та про створення міждержавної Ради по співробітництву в області періодичної печатки, книговидавництва, книгопоширення й поліграфії.

3. Третю групу спеціальних правових актів СНД інформаційно-комунікаційного спрямування складають документи, що підписані акти *регіонального рівня*, прийняті у рамках окремих або кількох єврорегіонів, між окремими прикордонними територіями або суб'єктами транскордонного співробітництва. Так, в єврорегіоні «Дніпр» для розвитку співпраці у сфері комунікації та інформації у 2010 р. було підписано Угоду про співпрацю в інформаційній сфері між Управлінням у справах преси та інформації Чернігівської облдержадміністрації, Комітетом у справах преси, телерадіомовлення і засобів масових комунікацій Брянської області, Головним управлінням ідеологічної роботи Гомельського облвиконкому [18]. Харківська й Білгородська області підписали *Протокол про співробітництво в інформаційній сфері* (2010). Згідно з ним, надалі між двома регіонами має бути взаємодія на рівні ЗМІ. Крім цього, планується організувати прес-тури й телемости між областями, а також реалізовувати спільні проекти ЗМІ у галузі житлово-комунального господарства, екології, освіти, мистецтва, культури, художньої творчості, у соціальної сфері [10].

4. Наступна група спеціальних правових актів СНД інформаційно-комунікаційного спрямування охоплює документи, що підписані *на національному рівні* окремими суб'єктами співдружності – це національні нормативно-правові акти, що значною мірою торкаються і проблем транскордонного співробітництва (наприклад, «Питання формування єдиного інформаційно-правового простору співдружності незалежних держав. указ президента РФ (1993)» [5], «Концепція формування і розвитку єдиного інформаційного простору Росії і відповідних державних інформаційних ресурсів» (1995) [12].

5. *Документи галузевого рівня*, що стосуються окремих сфер співробітництва (зокрема, Концепція науково-інформаційного забезпечення програм і проектів держав-учасників [11], Угода про інформаційно-аналітичне та консультативне співробітництво між центральними (національними) банками держав-учасниць СНД [20] можна віднести ще до одної специфічної групи нормативно-правових актів інформаційно-комунікаційного спрямування, в яких проблеми транскордонного співробітництва також знаходять своє відображення.

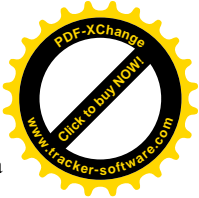
6. І, нарешті, окрему групу нормативно-правових актів складають *угоди між недержавними суб'єктами СНД*, які займаються інформаційною діяльністю. Практика такого роду тільки починає розвиватися. Так, Українське незалежне інформаційне агентство УНІАН і Російське інформаційне агентство новин РІА «Новини» підписали угоду про співробітництво в інформаційній сфері. Вони планують проводити спільні інформаційні заходи, сприяти більшій поінформованості українців і росіян щодо життя двох країн. Керівник представництва РІА «Новини» в Україні З. Виноградов відзначив, що «спільний проект його агентства й УНІАН дозволить зробити інформаційне поле України більш відкритим і об'єктивним» [21].

Висновки. Інформація й знання, задіяні в інформаційно-комунікаційному обміні, відкривають сприятливі можливості для розвитку прикордонних регіонів. Аналіз нормативно-правової підтримки транскордонних процесів у рамках країн СНД свідчить, що поки відсутні спеціальні нормативно-правові акти щодо регулювання інформаційного транскордонного співробітництва країн СНД. Саме тому важливим чинником його успішного здійснення можна вважати нормативно-правові акти, що визначають принципи та особливості інформаційно-комунікаційних відносин у рамках країн Співдружності.

За суб'єктами нормативно-правової діяльності можна виділити акти, що прийняті структурами **СНД**; спеціальні правові документи інформаційно-комунікаційного спрямування, що підписані на міждержавному рівні на двосторонній або багатосторонній основі; документи регіонального рівня, прийняті у рамках окремих або кількох єврорегіонів, правові акти, підписані на національному рівні окремими суб'єктами співдружності, документна база галузевого рівня, що стосуються окремих сфер співробітництва і, нарешті, окрему групу нормативно-правових актів складають угоди між недержавними суб'єктами СНД, які займаються інформаційною діяльністю. У рамках кожного з рівнів існують нормативно-правові документи, що стосуються різних сфер життя суспільства та різних аспектів транскордонної співпраці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Арешев А. Актуализация информационного законодательства стран СНГ / А. Арешев // Информационные Ресурсы России» №5, 2008. – с. 20-22.

2. База данных «Законодательство стран СНГ» [Электронный ресурс]. – Режим доступа http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=7413
3. Вдовенко Ю. С. Трансграничное сотрудничество Черниговской и Гомельской областей / Ю. С. Вдовенко [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://monitor.chernigov.net/analitika-ta-doslidzhennya/transgranichnoe-sotrudnichestvo-chernigovskoy-i-gomelskoy-obl.html>.
4. Винер Н. Кибернетика, или управление и связь в животном и машине / Н. Винер. – 2-е издание. – М. : Наука ; Гл. ред. изд. для зарубеж. стран, 1983. – 344 с.
5. Вопросы формирования единого информационно-правового пространства содружества независимых государств. указ президента РФ 27 декабря 1993 года 1995 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.businesspravu.ru/Docum/DocumShow_DocumID_65349.html
6. Вус М. А. К вопросу о транспарентности в информационном пространстве СНГ / М.А. Вус, М.В. Григорьева // Международная конференция Информационное общество: Состояние и тенденции межгосударственного обмена научно-технической информацией в СНГ. – М.: ВИНТИ РАН. 2011. – 168 с. – С. 24-25.
7. Закупень, Т. В. Информационное обеспечение межгосударственной интеграции Содружества Независимых Государств (правовые и организационные аспекты) : автореф. дис... докт. юрид. наук: 12.00.13 – / Т. В. Закупень ; Рос. акад. гос. службы при Президенте РФ. – М.: 1999. – 50 с.
8. Закупень Т.В. Правовые и организационные аспекты формирования информационного пространства государств - участников СНГ. Монография / Т.В. Закупень – М.: ЮНИТИ, Молодая гвардия, 1998. – 240 с.
9. Единый реестр правовых актов и других документов Содружества Независимых Государств [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cis.minsk.by/reestr/ru/index.html#reestr>
10. Информационное сотрудничество между Белгородской и Харьковской областями будет развиваться [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.belregion.ru/news/3340.html>
11. Концепция научно-информационного обеспечения программ и проектов государств-участников СНГ в инновационной сфере. 2009. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.viniti.ru/download/russian/MKSNTI/conceptfinal.pdf>
12. Концепция формирования и развития единого информационного пространства России и соответствующих государственных информационных ресурсов: 1995 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.sbras.ru/win/laws/russ_kon.htm
13. Кочетов М. Н., Сапрыка В. А. Социогуманитарное сотрудничество приграничных регионов на постсоветском пространстве // <http://www.science-education.ru/pdf/2012/5/125.pdf>
14. Куликов В.С., Иванов С.А. Евразийские интересы России и информационно-коммуникационные технологии на территории СНГ / В.С. Куликов, С.А. Иванов // Международная конференция Информационное общество: Состояние и тенденции межгосударственного обмена научно-технической информацией в СНГ. – М.: ВИНТИ РАН. 2011. – 168 с. – С. 82-84.
15. Матвеев С. Е. Організація регіональних систем інформаційного забезпечення транскордонного співробітництва : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.10.01 / С. Е. Матвеев ; НАН України ; Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2005. – 21 с.
16. Матюхин В. Правовые основы доверия участников трансграничного обмена электронными документами / В. Матюхин [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.itsec.ru/articles2/focus/vladimir_matyuhin_pravov_osnovy_doveriyu_uchastnikov_transgranichnogo_obmena_elektron_dokumentami
17. Решение о придании Российскому университету дружбы народов статуса базовой организации государств – участников Содружества Независимых Государств в области информационного обеспечения образовательных систем государств – участников СНГ 25.11.05 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cis.minsk.by/reestr/ru/index.html#reestr/view/text?doc=1876>
18. Соглашение о сотрудничестве в информационной сфере комитета по делам печати, телерадиовещания и средств массовых коммуникаций Брянской области Российской Федерации, управления по делам прессы и информации Черниговской областной Государственной администрации Украины, Главного управления идеологической работы Гомельского областного исполнительного комитета Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cg.gov.ua/index.php?id=21862&tp=0>
19. Струговец В.М. Информационная политика СНГ: взгляд в прошлое, перспектива на будущее – Власть, 2011, № 6. – С. 119-122.
20. Угода про інформаційно-аналітичне та консультативне співробітництво між центральними (національними) банками держав-учасниць СНД [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://zakon.nau.ua/doc/?code=997_n24
21. УНІАН і РІА «Новости» підписали угоду про співпрацю [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://mmr.ua/news/id/unian-i-ria-novosti-pidpisali-ugodu-pro-sivpracu-831/>
22. Шлыкова Н. В., Попович П. Н. Создание и развитие системы «Документ-СНГ» / Н.В. Шлыкова, П.Н. Попович // Электронное законодательство: доступ к нормативно-правовой информации в электронной среде: сб. ст. междунар. науч.-практ. конф. / науч. ред. Н. А. Шевелёва, д-р юрид. наук, проф. – Вып. 1. – СПб. : ФГБУ «Президентская библиотека имени Б.Н. Ельцина», 2011. – 306с. / С. 267-270.

УДК: [342.573:342.4] (470+571)

І. А. Хаврук

КОНСТИТУЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В РОСІЙСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ: РЕФЕРЕНДУМ 12 ГРУДНЯ 1993 РОКУ

(Хаврук Ігор Анатолійович – кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук РДГУ).

Стаття присвячена аналізу ролі інституту референдуму у конституційних процесах Російської Федерації. Звертається увага на їх значення в даних процесах з огляду на протистояння виконавчої та законодавчої влад.

Ключові слова: конституція, конституційні процеси, конституційний референдум, легітимність.